

Udskriftsdato: 13. december 2025

KEN nr 9294 af 15/02/1994 (Historisk)

Ankestyrelsens principafgørelse O-5-94 om tilbagebetaling - eftergivelse - afdragsordning - bortfald - lån - uddannelsesstøtte - ekstraordinære afdrag

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: J.nr.: 20770-92

Ankestyrelsens principafgørelse O-5-94 om tilbagebetaling - eftergivelse - afdragsordning - bortfald - lån - uddannelsesstøtte - ekstraordinære afdrag

Resume:

Ankestyrelsen har behandlet 4 sager om, hvilke retningslinier der gælder for tilbagebetaling af lån efter den tidligere gældende § 42.

Ved indførelsen af bruttorevalideringsydelse i § 43 fra 1. oktober 1990 ophævedes § 42, uden at der blev fastsat overgangsbestemmelser om tilbagebetaling af de lån, der var ydet efter denne bestemmelse.

Fælles for alle 4 sager fandt Ankestyrelsen, at § 42-lån skulle tilbagebetales efter de oprindelige vilkår.

Spørgsmålet om fastsættelse af en tilbagebetalingsordning og om bortfald af den resterende del af tilbagebetalingskravet skulle således afgøres efter principperne i den tidligere gældende § 42, stk. 5 og 6, ligesom eftergivelse af den resterende del af tilbagebetalingskravet skulle afgøres efter principperne i § 4, stk. 3, i dagældende bekendtgørelse af 19. juni 1987 om uddannelseshjælp efter bistandslovens § 42.

I sag nr. 1 og 2 fandt Ankestyrelsen desuden, at der ikke kunne fastsættes et ekstraordinært afdrag på et § 42-lån svarende til overskydende skat og pensionstilgodehavende, når der ikke først var fastsat en betalingsordning efter § 42, stk. 5.

Kassation:

Der er kommet nye regler på området

Love:

Lov om social bistand - lovbekendtgørelse nr. 637 af 27. september 1989 - § 42, stk. 5 og § 42, stk. 6

Vejledninger:

Socialministeriets vejledning nr. 155 af 6. august 1990 om hjælp efter bistandslovens kapitel 10 (§§ 43-45) - pkt. 88, pkt. 89, pkt. 91

Sagsfremstilling 1:

Sag nr. 1 - j.nr. 20770-92 En 43-årig mand havde påbegyndt studiet i statskundskab i 1979 med hjælp efter bistandslovens dagældende § 42. I 1989 flyttede han til en anden kommune, og i forbindelse med ændringerne i bistandslovens revalideringsbestemmelser pr. 1. oktober 1990 tog denne kommune hans sag op til revurdering og afslog fortsat bevilling til studiet. Uddannelseslånet var da på ca. 316.000 kr. I april 1991 besluttede kommunens opkrævningskontor, at overskydende skat for 1990 på 6.148 kr skulle indbetales til kommunen som etekstraordinært afdrag på restancen vedrørende den tilbagebetalings pligtige hjælp efter § 42.

Opkrævningskontoret havde i november 1989 konstateret, at ansøgeren på daværende tidspunkt ikke havde midler til at tilbagebetale restancen, og ved efterfølgende forespørgsler til socialforvaltningen blev det oplyst, at den økonomiske situation var uændret.

Der var således ikke fastsat nogen tilbagebetalingsordning, før kommunen i april 1991 krævede det ekstraordinære afdrag i form af overskydende skat.

Ankenævnet stadfæstede kommunens afgørelse om, at ansøgeren skulle indbetale overskydende skat som et ekstraordinært afdrag på resten.

Nævnet lagde vægt på, at ansøgeren fik udbetalt en ekstraordinær indtægt i form af overskydende skat, og at han ved den fremlagte dokumentation ikke havde godtgjort, at han ikke kunne afdrage et ekstraordinært beløb svarende hertil uden at komme til at mangle det nødvendige til sig selv og sin familie.

Nævnet anførte overfor Ankestyrelsen, at afgørelsen var i overensstemmelse med nævnets praksis, der var fastlagt i analogi med principperne i bistandslovens § 27.

Sagen blev behandlet i principielt møde med henblik på afklaring af, om der kan fastsættes enkeltstående afdrag på et lån efter bistandslovens § 42 på et tidspunkt, hvor der ikke er fastsat afdragsordning (eller udfærdiget gældsbrief).

Afgørelse:

Ankestyrelsen fandt, at ansøgeren fortsat var forpligtet til at tilbagebetale uddannelseslånet efter bistandslovens tidligere gældende § 42, og at tilbagebetalingen burde ske efter de oprindelige vilkår.

Ankestyrelsen fandt ikke, at kommunen havde været berettiget til at kræve overskydende skat for 1990 indbetalt som et ekstraordinært afdrag på restancen efter § 42.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at kommunen ikke havde fastsat en tilbagebetalingsordning efter reglerne i § 42, stk. 5. Kommunen havde dermed ikke nogen afdragsordning som grundlag for fastsættelse af ekstraordinære afdrag.

Fastsættelse af afdrag på uddannelseslån ydet efter § 42 forudsatte således, at kommunen tog sagen op til en samlet bedømmelse af ansøgerens økonomiske forhold.

Ankestyrelsen ændrede således nævnets afgørelse.

Efter afgørelsen:

Efter afgørelsen rejste nævnet overfor Ankestyrelsen spørgsmålet om, hvorvidt der kan fastsættes enkeltstående afdrag på lån efter bistandslovens § 42 på et tidspunkt, hvor der ikke er fastsat afdragsordning (eller udfærdiget gældsbrief).

Nævnet henviste til, at nævnets afgørelse om betaling af et ekstraordinært afdrag på lånet var truffet på grundlag af en samlet bedømmelse af pågældendes økonomiske forhold. Nævnet præciserede, at nævnet var af den opfattelse, at der ved udbetaling af f.eks. overskydende skat kunne ske en opkrævning af hele beløbet efter en konkret vurdering af ansøgerens betalingsevne. I den konkrete sag havde nævnet foretaget denne vurdering i forbindelse med den truffede afgørelse.

Ankestyrelsen anførte hertil, at styrelsens afgørelse gik ud på, at der ikke kunne kræves et ekstraordinært afdrag, når der ikke først af kommunen var fastsat en afdragsordning på grundlag af en samlet vurdering af ansøgerens økonomiske forhold i overensstemmelse med reglerne i § 42, jf. pkt. 51-52 i Socialministeriets vejledning af 26. juni 1987.

En sådan afdragsordning havde kommunen ikke fastsat i den konkrete sag, og derfor fandt Ankestyrelsen, at kommunen ikke var berettiget til at opkræve beløbet som et ekstraordinært afdrag.

Ankestyrelsen udtalte videre, at styrelsen var af den opfattelse, at en afdragsordning ifølge sagens natur og efter de principper, der ligger bag reglerne om tilbagebetaling af § 42-lån, forudsætter, at kommunen efter en helhedsvurdering bedømmer den pågældendes økonomi således, at der er grundlag for at fastsætte løbende afdrag på lånet.

I tilfælde, hvor ansøgeren får udbetalt et beløb f.eks. som overskydende skat, fandt Ankestyrelsen således, at der normalt ikke kan fastsættes en afdragsordning, hvor hele beløbet opkræves som et enkeltstående afdrag.

I helt ekstraordinære tilfælde, hvor det af kommunen klart godtgøres, at ansøgeren vil kunne undvære beløbet uden at få økonomiske problemer, kan der undtagelsesvis være grundlag for at fastsætte en afdragsordning med opkrævning af beløbet som et enkelt afdrag.

Opkrævning af overskydende skat og andre beløb, der kommer til udbetaling til personer med § 42-lån, må således som altovervejende hovedregel ske i form af en betalingsordning med løbende afdrag, ved forhøjelse af afdragene på en eksisterende betalingsordning eller som ekstraordinært afdrag på en sådan ordning.

Sagsfremstilling 2:

Sag nr. 2 - j.nr. 21275-92 En 45-årig mand havde fra 1981 fået udbetalt uddannelsesstøtte efter bistandslovens dagældende § 42, halvt som tilskud og halvt som lån. Han ophørte med psykologistudiet i 1990 og søgte førtidspension. Han fik i september 1991 tilkendt mellemste førtidspension med virkning fra 1. september 1990 og havde dermed et pensionstilgodehavende for perioden september 1990 til oktober 1991.

Kommunen beregnede den forsørgelsesmæssige del af tilgodehavendet og modregnede den udbetalte § 37-hjælp for samme periode. Overfor resttilgodehavendet på 23.302 kr modregnede kommunen en del af den tilbagebetalingspligtige § 42-hjælp. Denne beløb sig til i alt 224.815 kr for perioden august 1981 til september 1990.

I januar 1991 havde ansøgeren underskrevet et gældsbeholdningsbrev, hvori han forpligtede sig til at tilbagebetale låneandelen af § 42-hjælpen. Som vilkår var anført, at den normale tilbagebetalingsperiode på maksimalt 10 år medførte et månedligt afdrag på 2.248 kr, men da han fortsat levede af kontanthjælp, kunne kravet ikke effektueres.

Nævnet fandt, at kommunen ikke havde den fornødne hjemmel til at foretage modregning/tilbageholdelse i ansøgerens overskydende tilgodehavende pension for en del af tilbagebetalingspligtig hjælpe efter bistandslovens § 42. Der kunne heller ikke ske løntilbageholdelse, jf. kildeskattelovens § 73. Ankenævnet fandt derimod, at kommunen havde været berettiget til at fastsætte et ekstraordinært afdrag på lånet efter den dagældende § 42, svarende til det overskydende pensionsbeløb på 23.302 kr.

Nævnet lagde vægt på, at beløbet var i "overskud", jf. at ansøgeren forsørgelsesmæssigt var dækket ind af den løbende hjælp efter bistandslovens § 37 og af tilkendt førtidspension. Hvis han derfor ikke frivilligt havde indbetalt det ekstraordinære afdrag, kunne kommunen have søgt beløbet inddraget efter de i medfør af § 42 gældende regler herom.

På denne baggrund fandt nævnet ikke tilstrækkeligt grundlag for at pålægge kommunen at genudbetale nogen del af det tilbageholdte beløb.

Det oplystes overfor Ankestyrelsen, at kommunen i oktober 1992 havde fastsat en betalingsordning for uddannelseslånet, og at ankenævnet i februar 1993 havde tiltrådt denne afgørelse.

Sagen blev ligesom de følgende sager behandlet i principielt møde til afklaring af, hvilke retningslinier der gælder for tilbagebetaling afhjælp efter bistandslovens § 42 under de nugældende revalideringsbestemmelser.

Afgørelse:

Ankestyrelsen fandt, at ansøgeren fortsat var forpligtet til at tilbagebetale det ydede uddannelseslån efter bistandslovens tidligere gældende § 42, og at tilbagebetalingen burde ske efter de oprindelige vilkår.

Ankestyrelsen var enig med nævnet i, at betingelserne for modregning overfor hans pensionstilgodehavende med gæld efter § 42 ikke var opfyldt.

Ankestyrelsen fandt derimod ikke, at kommunen havde været berettiget til at fastsætte et ekstraordinært afdrag på § 42-gælden svarende til ansøgerens overskydende pensionstilgodehavende på 23.302 kr.

Ankestyrelsen lagde herved vægt på, at kommunen ikke havde fastsat en tilbagebetalingsordning i overensstemmelse med reglerne i § 42, stk. 5.

Der var dermed ikke nogen afdragsordning som grundlag for fast sættelse af ekstraordinære afdrag.

Ankestyrelsen ændrede derfor nævnets afgørelse.

Det overskydende pensionstilgodehavende var således uretmæssigt inddraget af kommunen, og Ankestyrelsen pålagde derfor kommunen at udbetale beløbet til ansøgeren.

Det bemærkedes i denne forbindelse, at kommunen ville kunne fastsætte en tilbagebetalingsordning efter bestemmelserne i den tidligere gældende § 42 i bistandsloven efter en samlet vurdering af ansøgerens økonomiske forhold.

Sagsfremstilling 3:

Sag nr. 3 - j.nr. 21552-92 En 49-årig mand havde fra 1975 til 1980 modtaget hjælp efter den dagældende bestemmelse i bistandslovens § 42 til biologistudiet. De sidste 3 år blev hjælpen ydet som halvt tilskud og halvt lån. Lånet blev opgjort til 65.700 kr. I maj 1984 blev der fastsat en tilbagebetalingsordning med et afdrag på 560 kr pr. måned, men ansøgeren betalte ikke og underskrev ikke et gældsbevis. I juni 1985 blev det månedlige afdrag nedsat til 300 kr, men han betalte stadig ikke og nægtede at underskrive gældsbeviset.

I august 1987 accepterede ansøgeren ved et frivilligt retsforlig gældens størrelse. I juni 1989 begyndte han at betale afdrag på gælden med 300 kr om måneden. Fra januar 1990 blev afdraget forhøjet til 500 kr, hvilket han accepterede.

I september 1990 ydede kommunen henstand med afdrag i perioden oktober 1990 til marts 1991. Ansøgeren forhørte sig om, hvorvidt hans lån kunne betragtes som bortfaldet, idet der var forløbet 10 år fra uddannelsens afslutning, uden at lånet var afviklet.

Kommunen fandt ikke, at lånet var bortfaldet, jf. Socialministeriets bekendtgørelse nr. 432 af 19. juni 1987, § 4, stk. 3, idet ansøgeren i årene 1984 til 1988 havde været sat i afdrag, uden at han havde overholdt afdragsforpligtelsen.

Ankenævnet tiltrådte kommunens afgørelse. Nævnet fandt ikke, at den i § 4 i Socialministeriets pr. 1. oktober 1990 ophævede bekendtgørelse af 19. juni 1987 anførte hjemmel til eftergivelse af uddannelseslån var videreført.

Nævnet lagde endvidere vægt på, at ansøgeren indenfor de seneste 5 år havde afdraget på uddannelseslån, og at lånet derfor ikke var bortfaldet i henhold til stk. 6 i den pr. 1. oktober 1990 ophævede § 42 i bistandsloven, hvilken regel efter overgangsbestemmelserne var videreført.

Afgørelse:

Ankestyrelsen fandt, at ansøgeren fortsat var forpligtet til at tilbagebetale det ydede uddannelseslån efter bistandslovens § 42, og at tilbagebetalingen skulle ske efter de tidligere gældende regler i bistandslovens § 42, stk. 5 og 6.

Ankestyrelsen fandt endvidere, at spørgsmålet om eftergivelse af den resterende del af tilbagebetalingskravet skulle afgøres efter bestemmelsen i § 4, stk. 3, i den tidligere gældende bekendtgørelse af 19. juni 1987 om uddannelseshjælp efter § 42.

Ved afgørelsen lagde Ankestyrelsen vægt på, at ansøgeren som låntager var bekendt med og havde accepteret disse vilkår, da hjælpen blev bevilget, samt på at tilbagebetalingen af lånet burde ske efter de oprindelige vilkår.

Ankestyrelsen stadfæstede således nævnets afgørelse vedrørende bortfald af lånet.

Ankestyrelsen hjemviste endvidere spørgsmålet om, hvorvidt der var grundlag for eftergivelse af gælden efter regler svarende til § 4, stk. 3, i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 432 af 19. juni 1987 til fornyet vurdering i kommunen.

Sagsfremstilling 4:

Sag nr. 4 - j.nr. 21553-92 En 40-årig kvinde fik i 1988 bevilget hjælp efter bistandslovens § 42 til uddannelsen som socialpædagog. Den del af hjælpen, som blev ydet til terminsbetaling på hendes hus, blev ydet mod tilbagebetaling. Fra 1. oktober 1990 modtog hun hjælp efter bistandslovens § 43 uden tilbagebetalingspligt. Efter uddannelsens afslutning fik hun et vikariat og betalte afdrag med 500 kr om måneden på gælden, der var opgjort til 101.661 kr.

Ansøgeren flyttede i marts 1990 fra sin ægtefælle med sine 2 børn, og i forbindelse med skilsmissen havde hun måttet optage et lån på kr 70.000. Hun anmodede derfor i november 1991 kommunen om at eftergive gælden efter bistandslovens § 42.

Kommunen afslog anmodningen under henvisning til, at gældende rets regler på udbetalingstidspunktet var overholdt. Kommunen henviste endvidere til de nu gældende bestemmelser i bistandslovens § 27.

Ankenævnet tiltrådte kommunens afgørelse, men fandt dog under henvisning til bistandslovens § 42, stk. 5, ikke, at der på dette tidspunkt var grundlag for at gennemføre tilbagebetalingskrav. Nævnet fandt ud fra de foreliggende økonomiske oplysninger ikke, at ansøgeren kunne betale afdrag uden at komme til at mangle det nødvendige til sig selv og sin familie, hvorfor der ikke ville kunne fastsættes en egentlig betalingsordning.

Afgørelse:

Ankestyrelsen stadfæstede nævnets afgørelse.

Ankestyrelsen fandt således, at ansøgeren fortsat var forpligtet til at tilbagebetale det ydede uddannelseslån efter bistandslovens § 42 til terminsydelse, og at tilbagebetalingen burde ske efter de oprindelige vilkår, jf. bistandslovens § 27 og den tidligere gældende bestemmelse i § 4, stk. 3, i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 432 af 19. juni 1987, hvorefter det i tilfælde, hvor lånet ikke var afdraget i løbet af

10 år efter fastsættelse af en tilbagebetalingsordning, kunne besluttes, at den resterende del af tilbagebetalingskravet skulle bortfalde.